

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα *Ἑλληνικά* του Ξενοφώντα αναφέρονται στα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στον ελλαδικό χώρο από το 411 π.Χ. ως τη μάχη της Μαντίνειας το 362 π.Χ. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα σημαντικό έργο, καθώς αποτελεί τη σπουδαιότερη πηγή για την ταραγμένη αυτή περίοδο (4ος αι. π.Χ.), αλλά και ένα κείμενο που με τη ζωντάνια, την παραστατικότητα και την ακρίβεια της αφήγησης προκαλεί αδιάστα το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

Το σχολικό βιβλίο περιλαμβάνει κυρίως κεφάλαια από το δεύτερο βιβλίο των *Ἑλληνικῶν*, στα οποία καταγράφονται γεγονότα όπως η ήττα της Αθήνας στους Αιγός ποταμούς, η πολιορκία και η παράδοση της Αθήνας στη Σπάρτη, η κατάληψη της εξουσίας από τους Τριάκοντα και τα εγκλήματα που διέπραξαν μέχρι την αποκατάσταση της δημοκρατίας.

Το παρόν βοήθημα φιλοδοξεί να συμβάλει στην προσπάθεια των μαθητών να κατανοήσουν τα ιστορικά γεγονότα που περιγράφονται με ενάργεια από τον Ξενοφώντα αλλά και να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν έναν από τους σπουδαιότερους ιστορικούς της αρχαιότητας.

Σε κάθε ενότητα περιλαμβάνεται πιστή μετάφραση του κειμένου, πλήρης γραμματικοσυντακτική και λεξιλογική ανάλυση, καθώς και ποικίλα ερμηνευτικά, πραγματολογικά και αισθητικά σχόλια. Επίσης, δίνονται **απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου**, καθώς και **συμπληρωματικές ασκήσεις** για την καλύτερη εμπέδωση της ύλης και την περαιτέρω εξάσκηση του μαθητή (οι απαντήσεις των συμπληρωματικών ασκήσεων δίνονται στο τέλος του βιβλίου).

Τέλος, περιλαμβάνονται όλα τα θέματα της Τράπεζας Θεμάτων και οι απαντήσεις τους.

Δήμητρα Καλαβρουζιώτου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	7
<i>Απαντήσεις στις Ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου</i>	12
Ενότητα 1 (B1, 16-19)	20
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	39
Ενότητα 2 (B1, 20-24)	42
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	63
Ενότητα 3 (B1, 25-26)	66
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	78
Ενότητα 4 (B1, 27-29)	80
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	102
Ενότητα 5 (B1, 30-32)	105
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	126
<i>Απαντήσεις στις Ερωτήσεις – Ασκήσεις του σχολικού βιβλίου</i>	129
<i>Απαντήσεις στα Θέματα για συζήτηση</i>	138
Ενότητα 6 (B2, 1-2)	142
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	155
Ενότητα 7 (B2, 3-4)	158
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	172
<i>Απαντήσεις στις Ερωτήσεις – Ασκήσεις του σχολικού βιβλίου</i>	174
<i>Απαντήσεις στα Θέματα για συζήτηση</i>	178
Ενότητα 8 (B2, 16-17)	182
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	198
Ενότητα 9 (B2, 18-20)	200
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	215
Ενότητα 10 (B2, 21-23)	216
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	229
<i>Απαντήσεις στις Ερωτήσεις – Ασκήσεις του σχολικού βιβλίου</i>	231
<i>Απαντήσεις στα Θέματα για συζήτηση</i>	237
Ενότητα 11 (B3, 11-16)	242
<i>Απαντήσεις στις Ερωτήσεις – Ασκήσεις του σχολικού βιβλίου</i>	248

Ενότητα 12 (B3, 50-51)	252
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	270
Ενότητα 13 (B3, 52-55)	273
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	291
Ενότητα 14 (B3, 55-56)	293
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	310
<i>Απαντήσεις στις Ερωτήσεις – Ασκήσεις του σχολικού βιβλίου</i>	312
<i>Απαντήσεις στα Θέματα για συζήτηση</i>	319
Ενότητα 15 (B4, 1-17)	322
<i>Απαντήσεις στις Ερωτήσεις – Ασκήσεις του σχολικού βιβλίου</i>	331
<i>Απαντήσεις στα Θέματα για συζήτηση</i>	335
Ενότητα 16 (B4, 18-19)	338
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	355
Ενότητα 17 (B4, 20-22)	357
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	376
Ενότητα 18 (B4, 23).....	378
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	389
<i>Απαντήσεις στις Ερωτήσεις – Ασκήσεις του σχολικού βιβλίου</i>	391
<i>Απαντήσεις στα Θέματα για συζήτηση</i>	400
Ενότητα 19 (B4, 37-39)	402
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	416
Ενότητα 20 (B4, 39-43)	417
Συμπληρωματικές ασκήσεις.....	441
<i>Απαντήσεις στις Ερωτήσεις – Ασκήσεις του σχολικού βιβλίου</i>	443
<i>Απαντήσεις στα Θέματα για συζήτηση</i>	449
Το ήθος της αποκατεστημένης δημοκρατίας	450
<i>Απαντήσεις στις Ερωτήσεις – Ασκήσεις του σχολικού βιβλίου</i>	450
<i>Απαντήσεις στα Θέματα για συζήτηση</i>	451
Τα θέματα της Τράπεζας Θεμάτων	461
<i>Απαντήσεις στις Συμπληρωματικές Ασκήσεις</i>	519
Απαντήσεις στα θέματα της Τράπεζας Θεμάτων	541

Βιβλίο 2 Κεφάλαιο 1. §§16-32

Στο απόσπασμα αυτό από το Κεφάλαιο 1 του Β' βιβλίου των *Ἑλληνικῶν* ο Ξενοφών παρουσιάζει ένα σημαντικό ιστορικό γεγονός: τη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς το 405 π.Χ., που έληξε με την ήττα και την καταστροφή του αθηναϊκού στόλου. Μετά τη μάχη αυτή ουσιαστικά τελειώνει ο Πελοποννησιακός πόλεμος. Ο ιστορικός καθορίζει με ακρίβεια τον χώρο και τον χρόνο του γεγονότος καθώς και τα αίτια που το προκάλεσαν, προκειμένου ο αναγνώστης να κατανοήσει σε βάθος τις συνθήκες κάτω από τις οποίες συντελέστηκε η καταστροφή του αθηναϊκού στόλου. Σ' αυτό βοηθούν: α. οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί, κυρίως οι εμπρόθετοι, β. το ανεπτυγμένο σύστημα των δευτερευουσών προτάσεων και των μετοχών και γ. το λεξιλόγιο.

Η αφήγηση μοιράζεται εξίσου ανάμεσα στους δύο πρωταγωνιστές, τους Αθηναίους και τους Λακεδαιμονίους. Κυρίαρχη ωστόσο προσωπικότητα είναι ο Λύσανδρος.

Οι αντίπαλοι στόλοι εισπλέουν στον Ελλήσποντο – Η κατάληψη της Λαμψάκου

Κείμενο

- 16 *Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὀρμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγούς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον. Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ἰωνίας ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἐλλήσποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλεον καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκνίας αὐτῶν πόλεις. Ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι· ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν. Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀθύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὕσαν Ἀθηναίων· καὶ οἱ Ἀθυδινοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρήσαν περὶ· ἠγεῖτο δὲ Θώραξ ὁ Λακεδαιμόνιος. Προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὕσαν πλουσίαν καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφήκε Λύσανδρος.*

Λεξιλόγιο

ὀρμῶμαι ἐκ + γεν.: εξορμώ από..., έχω ως ορμητήριο.

τὴν βασιλέως (γῆν) κακῶς ἐποίουν: λεηλατούσαν τη χώρα του βασιλιά (της Περσίας).

ἐπιπλέω: πλέω εναντίον κάποιου.

παρασκευάζομαι: ετοιμάζομαι.

πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι (στρατηγοῖς): εκτός από τους υπάρχοντες, εκτός από αυτούς που υπήρχαν.

προσαιροῦμαι τινα: εκλέγω επιπλέον (επίσης) κάποιον.

παρὰ τὴν Ἰωνίαν: παραπλέοντας τα παράλια της Ιωνίας.

ἐκπλέω: αποπλέω, αναχωρῶ – **ὁ ἔκπλους:** απόπλους, αναχώρηση.

ἀφίσταμαί τινος: αποστατώ από κάποιον.

ἀνάγομαι: βγαίνω από το λιμάνι στην ανοιχτή θάλασσα.

πελάγιος: αυτός που βρίσκεται στο πέλαγος, στα ανοιχτά.

πολέμιος: εχθρικός.

παραπλέω: πλέω κατά μήκος των ακτών, της παραλίας.

πάρεμι (< παρὰ + εἰμι) **πεζῆ:** ακολουθώ διά ξηράς, από τη στεριά.

ἡγοῦμαι τινος: είμαι αρχηγός κάποιου.

προσβάλλω τινί: επιτίθεμαι σε κάποιον.

αἰρῶ κατά κράτος: κυριεύω με έφοδο.

διαρπάζω: λεηλατώ.

τὰ ἐπιτήδεια: τρόφιμα, εφόδια.

τὰ ἐλεύθερα σώματα: οι ελεύθεροι, οι πολίτες.

ἀφήμι τινα: αφήνω κάποιον ελεύθερο.

Κείμενο – Μετάφραση

*Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὀρμώμενοι ἐκ τῆς Σάμου
κακῶς ἐποίουν τὴν βασιλέως (γῆν),
καὶ ἐπέπλεον ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν
Ἔφεσον,*

*καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν,
καὶ πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσείλοντο
στρατηγούς Μένανδρον, Τυδέα,
Κηφισόδοτον.*

*Λύσανδρος δ' ἐκπλεῖ ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ
τὴν Ἰωνίαν πρὸς τὸν Ἑλλάσποντον*

πρὸς τε τὸν ἔκπλον τῶν πλοίων

καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκνίας αὐτῶν πόλεις.

*Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀνήγοντο δὲ ἐκ τῆς Χίου
πελάγιοι*

ἢ γὰρ Ἀσία ἦν πολεμία αὐτοῖς.

*Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀθύδου παρέπλει εἰς
Λάμψακον οὓσαν σύμμαχον Ἀθηναίων·*

*καὶ οἱ Ἀβυδῆνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν
πεζῆ·*

ἠγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος.

Οἱ Αθηναῖοι έχοντας ως ορμητήριο τη Σάμο πηλη-
τούσαν τη χώρα του βασιλιά
και έπηλεαν εναντίον της Χίου και της Εφέσου

και ετοιμάζονταν για ναυμαχία
και εκτός από αυτούς που υπήρχαν εξέλεξαν επίσης
ως στρατηγούς τον Μένανδρο, τον Τυδέα και τον
Κηφισόδοτο.

Και ο Λύσανδρος απέπλευσε από τη Ρόδο
παραπλέοντας τα παράλια της Ιωνίας προς τον
Ελλάσποντο,

για να εμποδίσει την αναχώρηση των αθηναϊκών
πλοίων

και για να υποτάξει τις πόλεις που είχαν
αποστατήσει απ' αυτούς (= τους Σπαρτιάτες).

Παράλληλα οι Αθηναῖοι βγήκαν από το λιμάνι της
Χίου στην ανοικτή θάλασσα·

γιατί η Ασία (= τα παράλια της Μ. Ασίας) ήταν
εχθρική σ' αυτούς.

Και ο Λύσανδρος από την Αβυδο έπηλε κατά μήκος
των ακτών προς τη Λάμψακο, η οποία ήταν
σύμμαχος των Αθηναίων·

και οι Αβυδῆνοὶ και οι ἄλλοι σύμμαχοι ακολουθού-
σαν από τη στεριά·

και αρχηγός τους ήταν ο Θώραξ ο Λακεδαιμόνιος.

Προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰρούσιν κατὰ
κράτος,
καὶ οἱ στρατιῶται διήρπασαν οὔσαν
πλουσίαν καὶ πλήρη οἴνου καὶ σίτου
καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων·
Λύσανδρος δὲ ἀφῆκε πάντα τὰ ἐλεύθερα
σώματα.

Καὶ αφοῦ ἐπιτέθηκαν σὺν πόλιν, τὴν κυρίεψαν με
έφοδο
καὶ οἱ στρατιῶτες τὴν πληλάτησαν, καθὼς ἦταν
πλοῦσια καὶ γεμάτη κρασί, σιτᾶρι καὶ ἄλλα ἐφόδια·
ὁ Λύσανδρος ὁμῶς ἀφῆκε ἐλεύθερους ὅλους τοὺς
πολίτες.

Νοηματικοὶ ἄξονες τοῦ κειμένου

Ενέργειες καὶ τακτικὴ τῶν Ἀθηναίων

- Πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις ἐναντίον ἐχθρικών πόλεων (*Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ... τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον*).
- Προετοιμασία γιὰ ναυμαχία (*καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν*).
- Ἐκλογή τριῶν ἐπιπλέον στρατηγῶν (*καὶ στρατηγούς ... Κηφισόδοτον*).
- Πλεύση πρὸς Ἑλλάσποντο (*Ἀνήγοντο δὲ ... πελάγιοι*).

Ενέργειες καὶ τακτικὴ τοῦ Λύσανδρου

- Ἀφίξις σὺν Ἑλλάσποντο (*Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου ... πρὸς τὸν Ἑλλάσποντον*).
  - Ὑλοποίηση διπλοῦ στόχου
    - Ἀποκοπή τοῦ ἀνεφοδιασμοῦ τῆς Ἀθήνας (*πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλον*).
    - Ἐπανάκτηση συμμάχων (*καὶ ἐπὶ τὰς ἀφῆστηκνίας αὐτῶν πόλεις*).
  - Κατεύθυνση σὺν Λάμψακο – Ἐξασφάλιση βοήθειας Ἀδυδηνῶν (*Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀδύδου ... Θώραξ Λακεδαιμόνιος*).
  - Ἀλωση τῆς Λαμψάκου (*Προσβαλόντες δὲ ... ἀφῆκε Λύσανδρος*).
- Στόχοι
- Ἐφοδιασμός στρατιωτῶν.
  - Μετατροπὴ τῆς πόλης σὺν δάση τοῦ στρατοῦ τοῦ.

Περιληπτική απόδοση του κειμένου

Στο κείμενο περιγράφονται οι κινήσεις των αντίπαλων στόλων πριν από την τελική σύγκρουση στους Αιγός ποταμούς. Οι Αθηναίοι λεηλατούν τις εχθρικές πόλεις της Ιωνίας και προετοιμάζονται για ναυμαχία. Ο Λύσανδρος από την πλευρά του από τη Ρόδο φθάνει στον Ελλήσποντο, προκειμένου να κόψει τον ανεφοδιασμό της Αθήνας και να επανακτήσει τους συμμάχους που είχαν αποσκιρτήσει. Παράλληλα και οι Αθηναίοι εισπλέουν στον Ελλήσποντο. Εντωμεταξύ ο Λύσανδρος με τη βοήθεια των Αθυδηγών κυριεύει τη Λάμψακο εξασφαλίζοντας τρόφιμα για τον στρατό του και μια νέα βάση για τις επιχειρήσεις του.

Γραμματικά – Λεξιλογικά σχόλια

οἱ Ἀθηναῖοι: ονομ. πληθ., γέν. αρσ. του ουσ. θ' κλίσης ὁ Ἀθηναῖος, τοῦ Ἀθηναίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Θυμίζουμε ότι τα δευτερόκλιτα αρσενικά και θηλυκά ουσιαστικά σχηματίζουν την κλητική ενικού χωρίς κατάληξη, τρέποντας το χαρακτήρα -ο σε -ε-, π.χ. (ᾠ) Ἀθηναῖε.

ἐκ: μονοσύλλαδη κύρια πρόθεση που συντάσσεται πάντα με γενική. Όταν τίθεται πριν από λέξη που αρχίζει από φωνήεν, το κ τρέπεται σε ξ, π.χ. ἐξ αὐτῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Προθέσεις λέγονται οι άκλιτες λέξεις που συνήθως μπαίνουν μπροστά από κλητή λέξη (όνομα ή μετοχή ή αντωνυμία) και φανερώνουν διάφορες επιρρηματικές σχέσεις· σχηματίζουν δηλαδή εμπρόθετους προσδιορισμούς.

Οι προθέσεις διακρίνονται σε:

α. **Κύριες**, οι οποίες χρησιμοποιούνται σε σύνθεση με άλλες λέξεις (π.χ. **περιβάλλω, ἐπιμέλεια**) ή σχηματίζουν εμπρόθετους προσδιορισμούς, π.χ. **ἐκ τῆς Σάμου, πρὸς ναυμαχίαν**. Αυτές διακρίνονται σε:

– **μονόπτωτες**, οι οποίες συντάσσονται με μία μόνο πλάγια πτώση: **ἀπό, ἀντί, ἐκ, πρὸ** + γενική, **ἐν, σὺν** + δοτική, **εἰς/ἐς** + αιτιατική.

– **δίπτωτες**, οι οποίες συντάσσονται με δύο πλάγιες πτώσεις: **ἀνά** + αιτιατική ή δοτική, **διά, κατά, ὑπὲρ** + γενική ή αιτιατική.

– **τρίπτωτες**, οι οποίες συντάσσονται και με τις τρεις πλάγιες πτώσεις: **ἀμφί, περί, μετὰ, παρά, περί, πρὸς, ὑπὸ** + γενική ή δοτική ή αιτιατική.

β. **Καταχρηστικές**, οι οποίες χρησιμοποιούνται μόνο σε εμπρόθετους προσδιορισμούς και είναι οι: **ἀνευ, ἄχρι, ἔνεκα/ἐνεκεν, μέχρι, πλήν, χάριν, χωρίς** + γενική, **ὡς** + αιτιατική. Ως καταχρηστικές προθέσεις χρησιμοποιούνται και τα ομοτικά μόρια **νῆ** και **μὰ** + αιτιατική.

ὁρμόμενοι: μτχ. ενεστ., γέν. αρσ., πτώσ. ονομ. πληθ., μέσης φ. του ρ. *ὁρμάομαι*

-ῶμαι (= εξορμώ, ξεκινώ). Παράγεται από τη λέξη ὄρμη. Το ὄρμάω -ῶ δεν πρέπει να συγχέεται με το ὄρμέω -ῶ (< ὄρμος), που σημαίνει «βρίσκομαι σε ὄρμο, αράζω, προσορμίζομαι».

Αρχικοί χρόνοι: ὄρμῶμαι, ὠρμώμην, ὄρμησομαι, ὄρμηθήσομαι (παθ. μέλλ.), ὠρμησάμην, ὠρμήθην (παθ. ἀόρ.), ὠρμημαι, ὠρμήμην.

Ομόρριζα στη ν.ε.: ορμή, ορμητικός, ορμητήριο, παρόρμηση, παρορμητικός, εξόρμηση, αφορμή.

βασιλέως: γεν. εν., γέν. ασ. του ουσ. γ' κλίσης ὁ βασιλεύς, τοῦ βασιλέως. Ανήκει στα φωνηεντόληκτα καταληκτικά μονόθεμα σε -εύς (γεν. -έως) και κλίνεται ως εξής:

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον.	ὁ βασιλεύς	οἱ βασιλεῖς
Γεν.	τοῦ βασιλέως	τῶν βασιλέων
Δοτ.	τῷ βασιλεῖ	τοῖς βασιλεῦσι(ν)
Αιτ.	τὸν βασιλέα	τούς βασιλέας
Κλητ.	(ῶ) βασιλεῦ	(ῶ) βασιλεῖς

κακῶς: επίρρ. θετικού βαθμού του επιθ. κακός, -ή, -όν. Οι τρεις βαθμοί του επιρρήματος είναι: Θετικός: κακῶς – Συγκριτικός: κάκιον/χειρόν – Υπερθετικός: χείριστα.

ἐποίουν: γ' πληθ. οριστ. παρατ., ενεργ. φ. του ρ. ποιέω -ῶ (= κάνω)· κακῶς ποιῶ τὴν γῆν = λεηλατώ.

Αρχικοί χρόνοι: ποιῶ, ἐποίουν, ποιήσω, ἐποίησα, πεποίηκα, ἐπεποιήκειν.

Ομόρριζα στη ν.ε.: ποίημα, ποίηση, ποιητής, ποιητικός, παραποίηση, μεταποίηση, περιποίηση, εκποίηση, προσποίηση, προσποιητός, χειροποίητος κ.ά.

ἐπέπλεον: γ' πληθ. οριστ. παρατ., ενεργ. φ. του ρ. ἐπιπλέω < ἐπί + πλέω (πλέω εναντίον κάποιου).

Αρχικοί χρόνοι: ἐπιπλέω, ἐπέπλεον, ἐπιπλεύσομαι/ἐπιπλευσοῦμαι, ἐπέπλευσα, ἐπιπέπλευκα, ἐπεπεπλεύκειν.

Ομόρριζα στη ν.ε.: πλοίο, πλους, διάπλους, παράπλους, πλεύση, πλωτός, πλοηγός, πλοίαρχος, πλοιοκτήτης, ναυσιπλοῖα κ.ά.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ρήματα σε -έω με θέμα μονοσύλλαβο συναφούνται μόνο όταν μετά τον χαρακτηριστήρα -ε- ακολουθεί άλλο -ε- ή -ει-. Τέτοια ρήματα εκτός από το πλέω είναι τα: θέω (= τρέχω), νέω (= πλέω), πνέω, ρέω, χέω (= χύνω), δέομαι (= έχω ανάγκη, παρακαλώ) κ.ά.

Παράδειγμα κλίσης

Ενεστώτας				Παρατατικός
Οριστ.	Υποτ.	Ενκτ.	Προστ.	
πλέω	πλέω	πλέοιμι	–	ἔπλεον
πλεῖς	πλέης	πλέοις	πλεῖ	ἔπλεις
πλεῖ	πλέη	πλέοι	πλείτω	ἔπλει
πλέομεν	πλέωμεν	πλέοιμεν	–	ἔπλέομεν
πλεῖτε	πλέητε	πλέοιτε	πλεῖτε	ἔπλεῖτε
πλέουσι(ν)	πλέωσι(ν)	πλέοιεν	πλεόντων ἢ πλείτωσαν	ἔπλεον
Απαρέμφ.: πλεῖν		Μετοχή: πλέων, πλέουσα, πλέον		

παρεσκευάζοντο: γ' πληθ. οριστ. παρατ., μέσης φ. του ρ. *παρασκευάζομαι* (= ετοιμάζομαι, προετοιμάζομαι). Είναι παρασύνθετο, καθώς παράγεται από το ουσιαστικό *παρασκευή* < *παρά* + *σκευή* (< *σκεῦος*).

Αρχικοί χρόνοι: *παρασκευάζομαι*, *παρασκευαζόμην*, *παρασκευάσομαι*, *παρασκευασθήσομαι* (παθ. μέλλ.), *παρασκευασάμην*, *παρασκευάσθην* (παθ. αόρ.), *παρασκευάσμαι*, *παρασκευάσμην*.

Ομόριζα στη ν.ε.: *παρασκευαστής*, *παρασκευαστικός*, *παρασκευάσμα*, *σκεύος*, *συσκευασία*, *ανασκευάζω*, *κατασκευάζω*, *κατασκευή*, *αποσκευή*, *επισκευάζω*, *επισκευή* κ.ά.

ναυμαχίαν: αιτ. εν., γέν. θηλ. του ουσ. α' κλίσης ἡ *ναυμαχία*, τῆς *ναυμαχίας*.

στρατηγούς: αιτ. πληθ., γέν. αρσ. του ουσ. β' κλίσης ὁ *στρατηγός*, τοῦ *στρατηγοῦ*.

τοῖς ὑπάρχουσι: μτχ. ενεστ., γέν. αρσ., πτώσ. δοτ. πληθ., ενεργ. φ. του ρ. *ὑπάρχω* < *ὑπό* + *ἄρχω*.

Αρχικοί χρόνοι: *ὑπάρχω*, *ὑπῆρχον*, *ὑπάρξω*, *ὑπῆρξα*, *ὑπῆρχα*.

Ομόριζα στη ν.ε.: *ὑπαρξη*, *υπαρκτός*, *υπαρκτικός*, *ἀνύπαρκτος*, *αρχή*, *απαρχή*, *αρχαίος*, *αρχεῖο*, *αρχικός*, *ναύαρχος*, *ὑπαρχος*, *γυμνασιάρχης*, *ἀρχοντας*, *ἀναρχος*, *αναρχία*, *ἐναρξη*, *εναρκτήριο*, *αρχιτέκτονας*, *αρχιφύλακας* κ.ά.

προσείλοντο: γ' πληθ. οριστ. αορ. β', μέσης φ. του ρ. *προσσαιρέομαι* -οῦμαι < *πρός* + *αἰροῦμαι* (= εκλέγω επιπλέον).

Αρχικοί χρόνοι: *προσσαιροῦμαι*, *προσηροῦμην*, *προσαιρήσομαι*, *προσαιρεθήσομαι* (παθ. μέλλ.), *προσειλόμην* (αόρ. β'), *προσηρέθην* (παθ. αόρ.), *προσήρημαι*, *προσηρήμην*.

Ομόρριζα στη ν.ε.: αίρεση, αναίρεση, αφαίρεση, διαίρεση, καθαίρεση, προαίρεση, συναίρεση, διαιρέτης, αιρετός, αναφαίρετος, αυθαίρετος, εξαιρετος, αιρετικός, αφηρημάδα, αρχαιρεσία κ.ά.

Τυδέα: αιτ. εν., γέν. αρσ. του ουσ. γ' κλίσης *ὁ Τυδέης*, τοῦ Τυδέως. Κλίνεται όπως *ὁ βασιλεύς* (βλ. πιο πάνω).

ἐκπλέϊ: γ' εν. οριστ. ενεστ., ενεργ. φ. του ρ. *ἐκπλέω* (= αποπλέω, αναχωρώ). Για αρχικούς χρόνους και ομόρριζα βλ. πιο πάνω το *ἐπέπλεον*.

τῶν πλοίων: γεν. πληθ., γέν. ουδ. του ουσ. β' κλίσης *τὸ πλοῖον*, τοῦ πλοίου.

τὸν ἔκπλουν: αιτ. εν., γέν. αρσ. του συνηρημένου ουσ. β' κλίσης *ὁ ἔκπλους*, τοῦ ἔκπλου (= η αναχώρηση).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ουσιαστικά της β' κλίσης που πριν από τον χαρακτήρα ο έχουν άλλο ο ή ε συναίρουνται σε όλες τις πτώσεις. Αυτά τα ουσιαστικά λέγονται **δευτερόκλιτα συνηρημένα ουσιαστικά**, π.χ. *ἔκπλους* → *ἔκπλους*, *πλόος* → *πλοῦς*, *ὄστέον* → *ὄστοῦν*.

Παράδειγμα κλίσης

Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός				
Ον.	ὁ	ἔκπλους	ὁ	πλοῦς	οἱ	ἔκπλοι	οἱ	πλοῖ
Γεν.	τοῦ	ἔκπλου	τοῦ	πλοῦ	τῶν	ἔκπλων	τῶν	πλῶν
Δοτ.	τῷ	ἔκπλω	τῷ	πλῶ	τοῖς	ἔκπλοις	τοῖς	πλοῖς
Αιτ.	τόν	ἔκπλουν	τόν	πλοῦν	τούς	ἔκπλους	τούς	πλοῦς
Κλητ.	(ὃ)	ἔκπλου	(ὃ)	πλοῦ	(ὃ)	ἔκπλοι	(ὃ)	πλοῖ

– Κατά το *ἔκπλους* κλίνονται τα: *ὁ ἀπόπλους*, *ὁ περίπλους*, *ὁ ἔκρους* (= εκροή), *ὁ χειμάρρους*, *ἡ πρόχους* (= λαγήνι) κ.ά.

– Κατά το *πλοῦς* κλίνονται τα: *ὁ θροῦς* (= θόρυβος), *ὁ νοῦς*, *ὁ προῦς*, *ὁ ῥοῦς*, *ὁ χοῦς* (= χώμα) κ.ά.

τάς ἀφεστηκίας: μτχ. παρακ., γέν. θηλ., πτώσ. αιτ. πληθ., του ρ. *ἀφίσταμαι* < ἀπὸ + ἴσταμαι· *ἀφίσταμαί τινος* = αποστατώ από κάποιον.

Αρχικοί χρόνοι: ἀφίσταμαι, ἀφιστάμην, ἀποστήσομαι, ἀποσταθήσομαι (παθ. μέλλ.), ἀπεστησάμην, ἀπέστην (αόρ. β'), ἀπεστάθην (παθ. αόρ.), ἀφέστηκα, ἀφεστήκειν/ ἀφειστήκειν.

Ομόρριζα στη ν.ε.: στάση, ανάσταση, κατάσταση, διάσταση, παράσταση, μετάσταση, αντίσταση, περίσταση, απόσταση, υπόσταση, σύσταση, έκσταση, επανάσταση, αντικατάσταση, στήλη, στύλος, στηλιτεύω, στήθος, στάθμη, σταυρός,

διάστημα, ανάστημα, κατάστημα, απόστημα, επιστάτης, αποστάτης, επαναστάτης, ιστός, σταθερός, ανάστατος, ακατάστατος, σταθμός, στατικός, αναντικατάστατος, ασταθής, στασίδι, εικονοστάσι κ.ά.

αὐτῶν: γεν. πληθ., γέν. αρσ. της επαναληπτικής αντωνυμίας αὐτός, -ή, -ό αὐτῶν = Ἀθηναίων.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η αντωνυμία αὐτός, -ή, -ό είναι **οριστική** ή **επαναληπτική**. **Οριστική** είναι (σε όλες τις πτώσεις) όταν χρησιμοποιείται για να ορίσει κάτι, δηλαδή να το ξεχωρίσει από τα άλλα, π.χ. *τὴν στρατείαν αὐτός* (= αυτός ο ίδιος και όχι άλλος) *Ξέρξης ἦγαγε*.

Επαναληπτική είναι μόνο στις πλάγιες πτώσεις, όταν χρησιμεύει για να επαναλάβει κάτι για το οποίο έγινε λόγος πρωτύτερα (ουσιαστικά χρησιμοποιείται αντί της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου), π.χ. *βασιλεύς και οἱ μετ' αὐτοῦ* (= τοῦ βασιλέως).

- Η αντωνυμία αὐτός, -ή, -ό κλίνεται σαν τρικατάληκτο επίθετο της β' κλίσης αλλά χωρίς το τελικό -ν στο ουδέτερο του ενικού.
- Η αντωνυμία αὐτός, -ή, -ό όταν εκφέρεται μαζί με το άρθρο σημαίνει ταυτότητα: ὁ αὐτός = ο ἴδιος.

πόλις: αιτ. πληθ., γέν. θηλ. του ουσ. γ' κλίσης ἡ πόλις, τῆς πόλεως. Κλίνεται ως εξής:

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον.	ἡ πόλις	αἱ πόλεις
Γεν.	τῆς πόλεως	τῶν πόλεων
Δοτ.	τῇ πόλει	ταῖς πόλεσι(ν)
Αιτ.	τὴν πόλιν	τάς πόλεις
Κλητ.	(ῶ) πόλι	(ῶ) πόλεις

ἀνήγοντο: γ' πληθ. οριστ. παρατ., μέσης φ. του ρ. ἀνάγομαι < ἀνά + ἄγομαι (= βγαίνω από το λιμάνι στην ανοιχτή θάλασσα).

Αρχικοί χρόνοι: ἀνάγομαι, ἀνηγόμην, ἀνάξομαι, ἀναχθήσομαι (παθ. μέλλ.), ἀνηγαγόμην (αόρ. β'), ἀνήχθην (παθ. αόρ.), ἀνήγμαι, ἀνήγμην.

Ομόρριζα στη ν.ε.: αγωγή, διαγωγή, επαγωγή, παραγωγή, συναγωγή, απαγωγή, αγωγός, παιδαγωγός, αγωγή, αγώνας, αγωγήμιμος, άγημα, αγέλη, ακτίνα, άμαξα, άξονας, άξιος, παρείσακτος, λοχαγός, στρατηγός, χορηγός, ξεναγός, πλοηγός, σύναξη, υδραγωγείο, ανάγωγος, καταγώγιο κ.ά.

πελάγιοι: ονομ. πληθ., γέν. αρσ. του επιθ. β' κλίσης πελάγιος, -ία, -ιον και ὁ, ἡ πελάγιος, τὸ πελάγιον (= αυτός που βρίσκεται στο πέλαγος, στα ανοιχτά).

πολεμία: ονομ. εν., γέν. θηλ. του επιθ. 6' κλίσης *πολέμιος, -ία, -ιον* και *ὁ, ἡ πολέμιος, τὸ πολέμιον* (= εχθρικός).

αὐτοῖς (= Ἀθηναίους): δοτ. πληθ., γέν. αρσ. της επαναληπτικής αντωνυμίας *αὐτός, -ή, -ό*.

ἦν: γ' εν. οριστ. παρατ. του ρ. *εἰμί*.

Αρχικοί χρόνοι: εἰμί, ἦ/ἦν, ἔσομαι, ἐγενόμην (αόρ. 6'), γέγονα, ἐγεγόνειν.

Ομόρριζα στη ν.ε.: ουσία, απουσία, εξουσία, παρουσία, ὄντως, ετυμολογία, ουσιαστικός, ουσιώδης κ.ά.

παρέπλει: γ' εν. οριστ. παρατ., ενεργ. φ. του ρ. *παραπλέω* < *παρά* + *πλέω* (= πλέω κατά μήκος των ακτών). Για αρχικούς χρόνους και ομόρριζα βλ. πιο πάνω το *ἐπέπλεον*.

σύμμαχον: αιτ. εν., γέν. θηλ. του επιθ. 6' κλίσης *ὁ, ἡ σύμμαχος, τὸ σύμμαχον* (< *σύν* + *μάχη*).

οὔσαν: μτχ. ενεστ., γέν. θηλ., πτώσ. αιτ. εν. του ρ. *εἰμί*. Για αρχικούς χρόνους και ομόρριζα βλ. πιο πάνω το *ἦν*.

Η μετοχή και στα τρία γένη κλίνεται ως εξής:

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	ὄν	οὔσα	ὄν	ὄντες	οὔσαι	ὄντα
Γεν.	ὄντος	οὔσης	ὄντος	ὄντων	οὔσων	ὄντων
Δοτ.	ὄντι	οὔση	ὄντι	οὔσι(ν)	οὔσαις	οὔσι(ν)
Αιτ.	ὄντα	οὔσαν	ὄν	ὄντας	οὔσας	ὄντα
Κλητ.	ὄν	οὔσα	ὄν	ὄντες	οὔσαι	ὄντα

οἱ ἄλλοι: ονομ. πληθ., γέν. αρσ. του επιθ. 6' κλίσης *ἄλλος, -η, -ο*. Εδώ χρησιμοποιείται ως αόριστη επιμεριστική αντωνυμία.

παρῆσαν: γ' πληθ. οριστ. παρατ. του ρ. *πάρειμι* < *παρά* + *εἰμί* (= εἶμαι κοντά, εἶμαι παρών//βοηθώ, παραστέκομαι//έχω φτάσει σε κάποιον τόπο).

πεζῆ: επίρρ. (= με τα πόδια, από την ξηρά). Προέρχεται από το επίθετο *πεζός, -ή, -όν*.

ἠγεῖτο: γ' εν. οριστ. παρατ., μέσης φ. του ρ. *ἠγέομαι -οὔμαι* (= εἶμαι αρχηγός). Με αυτή τη σημασία το *ἠγοῦμαι* συντάσσεται με *γεν.*: *ἠγοῦμαί τινος*.

Αρχικοί χρόνοι: ἠγοῦμαι, ἠγούμην, ἠγήσομαι, ἠγηθήσομαι (παθ. μέλλ.), ἠγησάμην, ἠγήθην (παθ. αόρ.), ἠγήμην.

Ομόρριζα στη ν.ε.: ηγεμόνας, ηγεμονία, εισηγητής, αφηγητής, καθηγητής, υφη-

γητής, ηγέτης, ηγεσία, ηγετικός, αφήγημα, διήγημα, αφήγηση, διήγηση, εισήγηση, εξήγηση, ηγούμενος κ.ά.

Θώραξ: ονομ. εν., γένους αρσ. του ουσ. γ' κλίσης ὁ Θώραξ, τοῦ Θώρακος.

προσβαλόντες: μτχ. αορ. β', γέν. αρσ., πτώσ. ονομ. πληθ., ενεργ. φ. του ρ. προσβάλλω (= επιτίθεμαι). Παίρνει αντικείμενο σε πτώση δοτική: προσβάλλω τινί.

Αρχικοί χρόνοι: προσβάλλω, προσέβαλλον, προσβαλῶ, προσέβαλον (αόρ. β'), προσδέβληκα, προσεβεβλήκειν.

Ομόρριζα στη ν.ε.: βέλος, βόλος, απόβλητος, ανυπέβλητος, διάβολος, περιδολός, δισκοβόλος, εμβόλιο, εμβόλιμος, αναβολή, αποβολή, διαβολή, εμβολή, βολίδα, αναβολέας, βλήμα, έμβλημα, μεταβλητός, διαβλητός, αμετάβλητος, αναβλητικός, υποβλητικός, αδιάβλητος, υποβολέας κ.ά.

τῆ πόλει: δοτ. εν., γέν. θηλ. του ουσ. γ' κλίσης ἡ πόλις, τῆς πόλεως. Για την κλίση του ουσ. βλ. πιο πάνω το πόλεις.

αίρουσι: γ' πληθ. οριστ. ενεστ., ενεργ. φ. του ρ. αἰρέω -ῶ. Το ρ. αἰρῶ - αἰροῦμαι έχει τις εξής σημασίες:

- αἰρῶ: συλλαμβάνω (για έμψυχα), κυριεύω (για άψυχα).
- αἰροῦμαι (ως μέσο): εκλέγω, προτιμῶ.
- αἰροῦμαι (ως παθ.): εκλέγομαι, προτιμῶμαι.

Ὡς παθητικό του αἰρῶ λαμβάνεται το ἀλίσκομαι (= κυριεύομαι) και όχι το αἰροῦμαι.

Αρχικοί χρόνοι: αἰρῶ, ἤρουν, αἰρήσω, εἶλον (αόρ. β'), ἤρηκα, ἤρήκειν.

Για ομόρριζα βλ. πιο πάνω το προσείλοντο.

κράτος: αιτ. εν., γέν. ουδ. του ουσ. γ' κλίσης τὸ κράτος, τοῦ κράτους (= ισχύς, δύναμη). Κλίνεται ως εξής:

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον.	τὸ κράτος	τὰ κράτη
Γεν.	τοῦ κράτους	τῶν κρατῶν
Δοτ.	τῷ κράτει	τοῖς κράτεσι(ν)
Αιτ.	τὸ κράτος	τὰ κράτη
Κλητ.	(ῶ) κράτος	(ῶ) κράτη

διήρπασαν: γ' πληθ. οριστ. αορ., ενεργ. φ. του ρ. διαρπάζω < δια + άρπάζω.

Αρχικοί χρόνοι: διαρπάζω, διήρπαζον, διαρπάσω/διαρπάσομαι, διήρπασα, διήρπακα, διηρπάκειν.

Ομόρριζα στη ν.ε.: αρπαγή, αρπακτικός, ανάρπαστος, αρπάγη (= γάντζος), άρπαγμα, συναρπάξω, συναρπαστικός κ.ά.

οἱ στρατιῶται: ονομ. πληθ., γέν. αρσ. του ουσ. α' κλίσης ὁ στρατιώτης, τοῦ στρατιώτου.

πλουσίαν: αιτ. εν., γέν. θηλ. του επιθ. β' κλίσης πλούσιος, -ία, -ιον.

οἶνου: γεν. εν., γέν. αρσ. του ουσ. β' κλίσης ὁ οἶνος, τοῦ οἴνου.

σίτου: γεν. εν., γέν. αρσ. του ανώμαλου κατά το γένος ουσ. β' κλίσης ὁ σῖτος, τοῦ σίτου.

Ανώμαλα κατά το γένος λέγονται τα ουσιαστικά που στον πληθυντικό έχουν διαφορετικό γένος απ' ό,τι στον ενικό ή εκτός από το βασικό γένος έχουν συγχρόνως και ένα άλλο. Το ουσιαστικό ὁ σῖτος έχει πληθυντικό τὰ σῖτα.

τῶν ἐπιτηδείων: γεν. πληθ., γέν. ουδ. του ουσιαστικοποιημένου επιθ. τὰ ἐπιτήδεια. Χρησιμοποιείται μόνο στον πληθυντικό και προέρχεται από το επίθετο ἐπιτήδειος, -α, -ον (= κατάλληλος, ωφέλιμος, αναγκαίος).

ἄλλων: γεν. πληθ., γέν. ουδ. του επιθ. β' κλίσης ἄλλος, -η, -ο.

πλήρη: αιτ. εν., γέν. θηλ. του επιθ. γ' κλίσης ὁ, ἡ πλήρης, τὸ πλήρες. Το επίθετο (που ανήκει στα σιγμόληκτα δικατάληκτα επίθετα γ' κλίσης) κλίνεται ως εξής:

Ενικός αριθμός					
Ον.	ὁ	ἡ	πλήρης	τὸ	πλήρες
Γεν.	τοῦ	τῆς	πλήρους	τοῦ	πλήρους
Δοτ.	τῷ	τῇ	πλήρει	τῷ	πλήρει
Αιτ.	τόν	τήν	πλήρη	τὸ	πλήρες
Κλητ.	(ὃ)		πλήρες	(ὃ)	πλήρες
Πληθυντικός αριθμός					
Ον.	οἱ	αἱ	πλήρεις	τὰ	πλήρη
Γεν.	τῶν		πλήρων	τῶν	πλήρων
Δοτ.	τοῖς	ταῖς	πλήρεσι(ν)	τοῖς	πλήρεσι(ν)
Αιτ.	τούς	τάς	πλήρεις	τὰ	πλήρη
Κλητ.	(ὧ)		πλήρεις	(ὧ)	πλήρη

τὰ ἐλεύθερα: αιτ. πληθ., γέν. ουδ. του επιθ. β' κλίσης ἐλεύθερος, -α, -ον και ὁ, ἡ ἐλεύθερος, τὸ ἐλεύθερον.

σώματα: αιτ. πληθ., γέν. ουδ. του ουσ. γ' κλίσης τὸ σῶμα, τοῦ σώματος (= [εδώ] άνθρωπος). Το ουσιαστικό (που ανήκει στα οδοντικόληκτα ουδέτερα ακατάληκτα μονόθεμα σε -α) κλίνεται ως εξής:

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον	τὸ	σῶμα	τὰ	σώματα
Γεν.	τοῦ	σώματος	τῶν	σωμάτων
Δοτ.	τῷ	σώματι	τοῖς	σώμασι(ν)
Αιτ.	τὸ	σῶμα	τὰ	σώματα
Κλητ.	(ῶ)	σῶμα	(ῶ)	σώματα

πάντα: αιτ. πληθ., γέν. ουδ. του επιθ. γ' κλίσης πᾶς, πᾶσα, πᾶν (= ὅλος, καθένας). Το επίθετο (που ανήκει στα αφωνόληκτα τρικατάληκτα επίθετα γ' κλίσης) κλίνεται και στα τρία γένη ως εξής:

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	πᾶς	πᾶσα	πᾶν	πάντες	πᾶσαι	πάντα
Γεν.	παντός	πάσης	παντός	πάντων	πασῶν	πάντων
Δοτ.	παντὶ	πάση	παντὶ	πᾶσι(ν)	πάσαις	πᾶσι(ν)
Αιτ.	πάντα	πᾶσαν	πᾶν	πάντας	πάσας	πάντα
Κλητ.	πᾶς	πᾶσα	πᾶν	πάντες	πᾶσαι	πάντα

ἀφήκει: γ' εν. οριστ. αορ. β', ενεργ. φ. του ρ. ἀφήμι < ἀπό + ἴημι (= αφήνω, ελευθερώνω).

Αρχικοί χρόνοι: ἀφίημι, ἀφίην, ἀφήσω, ἀφῆκα (αόρ. β'), ἀφεῖκα.

Ομόρριζα στη ν.ε.: άνεση, άνετος, άφεση, έφεση, σύνεση, εφέτης, εφετείο, χειραφετώ, χειραφέτηση, κάθετος, εγκάθετος, συνετός, ένεση, καθετήρας, αφετηρία, δίεση, ύφεση κ.ά.

Χρονικές αντικαταστάσεις

Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
ὀρμώμενοι	–	ὀρμησόμενοι, ὀρμηθησόμενοι	ὀρμησάμενοι, ὀρμηθέντες	ὠρμημένοι	–
ποιούσι(ν)	ἐποίουν	ποιήσουσι(ν)	ἐποίησαν	πεποιήκασι(ν)	ἐπεποιήκεσαν
ἐπιπλεύουσι(ν)	ἐπέπλεον	ἐπιπλεύονται/ ἐπιπλευσοῦνται	ἐπέπλευσαν	ἐπιπεπλεύκασι(ν)	ἐπεπεπλεύκεσαν
παρασκευ- άζονται	παρεσκευ- άζοντο	παρασκευάζονται, παρασκευασθήσονται	παρεσκευάζαντο, παρεσκευάσθησαν	παρεσκευα- σμένοι εἰσὶ(ν)	παρεσκευα- σμένοι ἦσαν
(τοῖς) ὑπάρχουσι(ν)	–	ὑπάρξουσι(ν)	ὑπάρξασι(ν)	ὑπαρχοῖσι(ν)	–
προσαίρου- νται	προσηροῦντο	προσαίρησονται, προσαιρεθήσονται	προσείλοντο , προσηρέθησαν	προσήρηνται	προσήρηντο
ἐκπλεῖ	ἐξέπλει	ἐκπλεύσεται/ ἐκπλευσεῖται	ἐξέπλευσε(ν)	ἐκπέπλευκε(ν)	ἐξεπεπλεύκει
ἀφισταμένας	–	ἀποστησομένας, ἀποσταθησομένας	ἀποστησαμένας, ἀποστάσας, ἀποσταθείσας	ἀφεστηκνίας / ἀφεστώσας	–
ἀνάγονται	ἀνήγοντο	ἀνάξονται, ἀναχθήσονται	ἀνηγάγοντο, ἀνήχθησαν	ἀνηγμένοι εἰσὶ(ν)	ἀνηγμένοι ἦσαν
ἐστί(ν)	ἦν	ἔσται	ἐγένετο	γέγονε(ν)	ἐγγόνει
παραπλεῖ	παρέπλει	παραπλεύσεται/ παραπλευσεῖται	παρέπλευσε(ν)	παραπέπλευκε(ν)	παρεπεπλεύκει
οὔσαν	–	ἐσομένην	γενομένην	γεγονυῖαν	–
πάρεισι(ν)	παροῆσαν	παρέσονται	παρεγένοντο	παραγεγόνασι(ν)	παρεγεγόνεσαν
ἠγείται	ἠγεῖτο	ἠγήσεται, ἠγηθήσεται	ἠγήσατο, ἠγήθη	ἠγηται	–
προσβάλ- λοντες	–	προσβαλοῦντες	προσβάλοντες	προσδεδλη- κότες	–
αἰροῦσι(ν)	ἦρουν	αἰρήσουσι(ν)	εἶλον	ἦρήκασι(ν)	ἦρήκεσαν
διαρπάζου- σι(ν)	διήρπαζον	διαρπάσουσι(ν)/ διαρπάσονται	διήρπασαν	διηρπάκασι(ν)	διηρπάκεσαν
ἀφίησι	ἀφίει	ἀφήσει	ἀφήγε	ἀφεῖχε	–

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις και ονομαστικοί τύποι

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
προσείλοντο	προσεέλωνται	προσεέλονται	προσελέσθων /-έσθωσαν	προσελέσθαι	προσελόμενος, -η, -ον
ἐκπλεῖ	ἐκπλήη	ἐκπλέοι	ἐκπλείτω	ἐκπλείν	ἐκπλέων, -ουσα, -ον
αἰροῦσι	αἰρῶσι	αἰροῖεν	αἰρούντων/ -εῖτωσαν	αἰρεῖν	αἰρῶν, -οῦσα, -οῦν
διήρασαν	διαρπάσω- σι(ν)	διαρπάσαιεν /-ειαν	διαρπασάντων /-άτωσαν	διαρπάσαι	διαρπάσας, -ασα, -αν
ἄφηκε	ἄφη	ἄφείη	ἄφέτω	ἄφείναι	ἄφείς, -εῖσα, -έν

Συντακτική ανάλυση

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὀρμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποιοῦν: κύρια πρόταση κρίσεως· εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.

κακῶς ἐποιοῦν: ρήμα, **οἱ Ἀθηναῖοι:** υποκ. του *κακῶς ἐποιοῦν*, **τὴν (γῆν):** αντικ.

του *κακῶς ἐποιοῦν*, **βασιλέως:** γεν. κτητική στο *γῆν*, **τὴν βασιλέως:** επιθ. προσδ. στο *γῆν*, **ὀρμώμενοι:** τροπική μητ., συνημμένη στο υποκ. του ρ. *κακῶς ἐποιοῦν*, το *οἱ Ἀθηναῖοι, ἐκ τῆς Σάμου:* εμπρόθ. προσδ. της κίνησης από τόπο.

Ὡς επιθετικός προσδιορισμός λογίζεται και οτιδήποτε βρίσκεται ανάμεσα σ' ένα άρθρο και το ουσιαστικό που αυτό συνοδεύει, π.χ. *τὴν πλησίον χώραν, τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα.*

καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον: κύρια πρόταση κρίσεως· εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.

ἐπέπλεον: ρήμα, **οἱ Ἀθηναῖοι:** ενν. ως υποκ. του *ἐπέπλεον*, **ἐπὶ τὴν Χίον – (ἐπὶ) τὴν Ἔφεσον:** εμπρόθ. προσδ. της εχθρικής κατεύθυνσης.

καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν: κύρια πρόταση κρίσεως· εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.

παρεσκευάζοντο: ρήμα, **οἱ Ἀθηναῖοι:** ενν. ως υποκ. του *παρεσκευάζοντο*, **πρὸς ναυμαχίαν:** εμπρόθ. προσδ. του σκοπού.

καὶ στρατηγούς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον:

κύρια πρόταση κρίσεως· εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.

προσείλοντο: ρήμα, **οἱ Ἀθηναῖοι:** ενν. ως υποκ.

Ορισμένα ρήματα συντάσσονται με δύο αιτιατικές από τις οποίες η μία είναι αντικείμενο και η άλλη κατηγορούμενο του αντι-

του *προσείλοντο*, **Μένανδρον – Τυδέα – Κηφισόδοτον**: αντικ. του *προσείλοντο*, **στρατηγούς**: κατηγορ. στα αντικ. του ρ. *προσείλοντο*, τα *Μένανδρον – Τυδέα – Κηφισόδοτον*, **πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι** (ενν. **στρατηγοῖς**): εμπρόθ. προσδ. της προσθήκης.

κειμένου. Τέτοια ρήματα είναι τα *ὀνομάζω*, *λέγω*, *καλῶ*, *δοκῶ*, *νομίζω*, *κρίνω*, *ἡγοῦμαι*, *φαίνομαι*, *αἰρούμαι*, *ποιῶ*, *τίθημι*, *ἀποδείκνυμι*, *λαμβάνω*, *ἔχω*, *παρέχω*, *δίδωμι* κ.ά με παρόμοια σημασία.

Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον πρὸς τὰ πλοίων τὸν ἔκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκνίας αὐτῶν πόλεις: κύρια πρόταση κρίσεως· εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.

ἐκπλεῖ: ρήμα, **Λύσανδρος**: υποκ. του *ἐκπλεῖ*, **ἐκ τῆς Ῥόδου**: εμπρόθ. προσδ. της κίνησης από τόπο, **παρὰ τὴν Ἰωνίαν**: εμπρόθ. προσδ. της κίνησης σε τόπο (πλησίον), **πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον**: εμπρόθ. προσδ. της κίνησης σε τόπο (κατεύθυνση), **πρὸς τὸν ἔκπλουν**: εμπρόθ. προσδ. του σκοπού, **τῶν πλοίων**: γεν. υποκειμενική στο *τὸν ἔκπλουν*, **ἐπὶ τὰς πόλεις**: εμπρόθ. προσδ. της εχθρικής διάθεσης, **τὰς ἀφεστηκνίας**: επιθετική μτχ. ως επιθ. προσδ. στο *πόλεις*, **αὐτῶν**: αντικ. στη μτχ. *ἀφεστηκνίας*.

Ἄνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι: κύρια πρόταση κρίσεως· εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.

ἀνήγοντο: ρήμα, **οἱ Ἀθηναῖοι**: υποκ. του *ἀνήγοντο*, **ἐκ τῆς Χίου**: εμπρόθ. προσδ. της κίνησης από τόπο, **πελάγιοι**: επιρρ. κατηγορ. του τόπου στο *ἀνήγοντο*.

ἢ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν: κύρια πρόταση κρίσεως· εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.

ἦν: ρήμα, **ἡ Ἀσία**: υποκ. του *ἦν*, **πολεμία**: κατηγορ. στο υποκ. *ἡ Ἀσία*, **αὐτοῖς**: δοτ. αντικειμενική στο *πολεμία*.

Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀδύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὔσαν Ἀθηναίων: κύρια πρόταση κρίσεως· εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.

παρέπλει: ρήμα, **Λύσανδρος**: υποκ. του *παρέπλει*, **ἐξ Ἀδύδου**: εμπρόθ. προσδ. της κίνησης από τόπο, **εἰς Λάμψακον**: εμπρόθ. προσδ. της κίνησης σε τόπο, **οὔσαν**: επιθετική μτχ. με υποκ. το *Λάμψακον*, **σύμμαχον**: κατηγορ. στο υποκ. της μτχ. *οὔσαν*, το *Λάμψακον*, **Ἀθηναίων**: γεν. κτητική στο *σύμμαχον*.

Επιρρηματικό λέγεται το **κατηγορούμενο** που έχει επιρρηματική σημασία και συνδέεται με το υποκείμενο μ' ένα ρήμα το οποίο συνήθως σημαίνει κίνηση ή σκόπιμη ενέργεια. Το επιρρηματικό κατηγορούμενο δηλώνει τις επιρρηματικές σχέσεις του **τρόπου**, του **χρόνου**, του **τόπου**, του **σκοπού** και της **τάξης/σειράς** και μεταφράζεται με επιρρηματική έκφραση, επιρρηματική πρόταση ή αντίστοιχο νεοελληνικό επίθετο.

καὶ οἱ Ἄβυθῆνοι καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν πεζῆ: κύρια πρόταση κρίσεως· εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.

παρῆσαν: ρήμα, **οἱ Ἄβυθῆνοι – οἱ ἄλλοι:** υποκ. του *παρῆσαν*, **πεζῆ:** επιρρ. προσδ. του τρόπου (δοτικοφανές επίρρ. του τρόπου).

ἤγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος: κύρια πρόταση κρίσεως· εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.

ἤγεῖτο: ρήμα, **Θώραξ:** υποκ. στο *ἤγεῖτο*, **αὐτῶν:** ενν. ως αντικ. του *ἤγεῖτο*, **Λακεδαιμόνιος:** παράθεση στο *Θώραξ*.

Προσβαλόντες δὲ τῆ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος: κύρια πρόταση κρίσεως· εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.

αἰροῦσι: ρήμα, **οὔτοι:** ενν. ως υποκ. του *αἰροῦσι*, **τὴν πόλιν:** ενν. ως αντικ. του *αἰροῦσι*, **κατὰ κράτος:** εμπρόθ. προσδ. του τρόπου, **προσβαλόντες:** χρονική μτχ., συνημμένη στο υποκ. του ρ. *αἰροῦσι*, το *οὔτοι*, **τῆ πόλει:** αντικ. της μτχ. *προσβαλόντες*.

καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὔσαν πλουσίαν καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη: κύρια πρόταση κρίσεως· εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.

διήρπασαν: ρήμα, **οἱ στρατιῶται:** υποκ. του *διήρπασαν*, **τὴν πόλιν:** ενν. ως αντικ. του *διήρπασαν*, **οὔσαν:** επιθετική μτχ. με υποκ. το *τὴν πόλιν*, **πλουσίαν – πλήρη:** κατηγορ. στο υποκ. της μτχ. *οὔσαν*, το *τὴν πόλιν*, **οἴνου – σίτου – ἐπιτηδείων:** γεν. αντικειμενικές στο *πλήρη*, **τῶν ἄλλων:** επιθ. προσδ. στο *ἐπιτηδείων*.

τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος: κύρια πρόταση κρίσεως· εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.

ἀφῆκε: ρήμα, **Λύσανδρος:** υποκ. του *ἀφῆκε*, **σώματα:** αντικ. του *ἀφῆκε*, **τὰ ἐλεύθερα:** επιθ. προσδ. στο *σώματα*, **πάντα:** κατηγορ. προσδ. στο *τὰ ἐλεύθερα σώματα*.

Πραγματολογικά σχόλια

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὀρμώμενοι: Η Σάμος αποτελούσε πιστό σύμμαχο των Αθηναίων και βάση για τις εξορμήσεις του αθηναϊκού στόλου.

καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον: Η Χίος και η Έφεσος ήταν σύμμαχοι των Σπαρτιατών και λειτουργούσαν ως βάσεις του στόλου τους.

καὶ στρατηγούς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσεείλοντο ... Κηφισόδοτον: Οι ήδη υπάρχοντες στρατηγοί ήταν ο Κόνων, ο Αδείμαντος και ο Φιλοκλής.

Λύσανδρος (περ. 455-395 π.Χ.): Σπαρτιάτης πολιτικός, στρατηγός και ναύαρχος. Το 408-407 π.Χ. στάλθηκε ως ναύαρχος του σπαρτιατικού στόλου στην Ιωνία. Εκεί ανέπτυξε στενές επαφές με τον σατράπη της Λυδίας Κύρο και κατάφερε να εξασφαλίσει σημαντική οικονομική βοήθεια από τους Πέρσες. Με τα χρήματα που συγκέντρωσε ναυπήγησε ισχυρό στόλο, με τον οποίο νίκησε τον αθηναϊκό στο Νότιο, κοντά στην Έφεσο, το 407 π.Χ. Μετά τη συντριβή του Σπαρτιάτη ναύαρχου Καλλικρατίδα το 406 π.Χ. στις Αργινούσες από τους Αθηναίους, ο Λύσανδρος στάλθηκε και πάλι στην Ιωνία με απαίτηση των συμμάχων. Επειδή όμως η σπαρτιατική νομοθεσία απαγόρευε στο ίδιο πρόσωπο να καταλάβει το αξίωμα του ναύαρχου δύο φορές, διορίστηκε ως *έπιστολεύς*, δηλαδή αντιναύαρχος, στο πλευρό του ναύαρχου Αράκου. Ο Λύσανδρος απέκλεισε τα στενά του Ελλησπόντου, κατέλαβε τη Λάμψακο και τελικά κατέστρεψε τον αθηναϊκό στόλο στους Αιγός ποταμούς το 405 π.Χ. Στη συνέχεια πολιόρκησε την Αθήνα και, αφού την κυρίεψε, επέβαλε στην πόλη το καθεστώς των Τριάκοντα τυράννων.

Ο Λύσανδρος διακρίθηκε για τις στρατηγικές του ικανότητες, τον δυναμικό και αποφασιστικό χαρακτήρα του και την προσήλωσή του στα πατροπαράδοτα έθιμα της πατρίδας του. Ήταν όμως και υπέρμετρα φιλόδοξος και άτομο χωρίς ηθικούς φραγμούς. Ο ίδιος πρέσβευε: «όπου δε φθάνει η λεοντή, εκεί πρέπει να προσράψουμε την αλωπεκή», δηλαδή όταν η ανδρεία δεν αρκεί για να επιτύχουμε τον στόχο μας, τότε πρέπει να καταφύγουμε στον δόλο.

Σκοτώθηκε σε μια μάχη κοντά στον Αλίαρτο το 395 π.Χ. κατά τη διάρκεια του Κορινθιακού πολέμου. Ο Λύσανδρος υπήρξε ο πρώτος Έλληνας που τιμήθηκε εν ζωή ως ήρωας.

ἔξ Ἀβύδου: Η Άβυδος ήταν πόλη της Μυσίας στην ασιατική ακτή του Ελλησπόντου και στο στενότερο σημείο του. Ο κολπίσκος της θεωρείται το καλύτερο φυσικό λιμάνι των Στενών. Το 480 π.Χ. ο Ξέρξης χρησιμοποίησε την Άβυδο ως αφετηρία της εκστρατείας του εναντίον της Ελλάδας. Οι περσικές δυνάμεις πέρασαν στην ευρωπαϊκή ακτή, αφού ο Ξέρξης έζευξε με γέφυρα από πλοία τον Ελλησπόντο. Αργότερα η Άβυδος έγινε μέλος της Αθηναϊκής συμμαχίας, αλλά αποσχίστηκε από αυτή το 411 π.Χ. και έγινε ναύσταθμος των Λακεδαιμονίων.

παρέπλει εἰς Λάμψακον: Η Λάμψακος ιδρύθηκε τον 6ο αι. π.Χ. στη Μ. Ασία από τους Φωκαείς. Ανέπτυξε έντονη εμπορική δραστηριότητα και φημιζόταν για τα κρασιά και τα νομίσματά της. Το 478-477 π.Χ. έγινε μέλος της Αθηναϊκής συμμαχίας. Το 405 π.Χ. την κατέλαβε ο Λύσανδρος και παρέμεινε υπό σπαρτιατική διοίκηση ως το 398 π.Χ.

Θώραξ Λακεδαιμόνιος: Σπαρτιάτης που συμμετείχε με τον Καλλικρατίδα στη διοίκηση των σπαρτιατικών δυνάμεων το 406 π.Χ. στον θαλάσσιο χώρο της Μυτιλήνης. Ήταν στενός συνεργάτης του Λύσανδρου και διορίστηκε απ' αυτόν αρμοστής στη Σάμο. Επειδή όμως βρέθηκε να κατέχει χρήματα, ανακλήθηκε και θανατώθηκε.

Προσβαλόντες δὲ τῆ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος: Η Λάμψακος δέχτηκε επίθεση από δύο μέτωπα: από τη θάλασσα με τον Λύσανδρο και από την ξηρά με τους Αβυδηνούς, αρχηγός των οποίων ήταν ο Θώραξ Λακεδαιμόνιος.

Ερμηνευτικά – Ιδεολογικά σχόλια

τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν: Οι Αθηναίοι λεηλατούσαν τις ιωνικές πόλεις, οι οποίες ελέγχονταν από τους Πέρσες, επειδή η περσική πολιτική βοηθούσε σταθερά τους Σπαρτιάτες εναντίον της Αθήνας (πρβ. §18: *ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν*). Ιδιαίτερα ο σατράπης της Λυδίας Κύρος πρόσφερε σημαντική οικονομική βοήθεια στους Σπαρτιάτες για τη συγκρότηση αξιόμαχου στόλου και την υλοποίηση του πολεμικού τους προγράμματος.

καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν: Με αναπτειρωμένο το ηθικό μετά τη νίκη στις Αργινούσες το 406 π.Χ. οι Αθηναίοι ετοιμάζονται για μια νέα σύγκρουση με τον αντίπαλο στόλο. Προσδοκία τους είναι ότι με μια νέα νίκη θα επιτύχουν την τελική επικράτησή τους εναντίον των Σπαρτιατών, δίνοντας έτσι ευνοϊκό γι' αυτούς τέλος στη μακροχρόνια διαμάχη τους με τη Σπάρτη.

Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου ... καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις: Ο Λύσανδρος φεύγει από τη Ρόδο και παραπλέοντας τα παράλια της Ιωνίας φθάνει στον Ελλήσποντο. Με την κίνησή του αυτή θέλει να εκπληρώσει δύο στόχους: α. να εμποδίσει την έξοδο από τα Στενά των εμπορικών πλοίων που μετέφεραν σιτηρά στην πολιορκημένη Αθήνα (κόβοντας τον ανεφοδιασμό τους σε τρόφιμα ασκεί μεγαλύτερη πίεση στους ήδη εξασθενημένους Αθηναίους), β. να επανακτήσει τις συμμαχικές πόλεις που είχαν αποσκιρτήσει από την Πελοποννησιακή συμμαχία.

Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὔσαν Ἀθηναίων: Ο Λύσανδρος με τη βοήθεια των Αβυδηνών και του αρχηγού τους Θώρακα Λακεδαιμόνιου καταλαμβάνει τη Λάμψακο και τη λεηλατεί. Η κίνησή του αυτή έχει ιδιαίτερη στρατηγική σημασία, διότι: α. εξασφαλίζει άφθονα τρόφιμα για τον στρατό του, καθώς η Λάμψακος ήταν μια πόλη πλούσια σε σιτηρά, κρασί και άλ-

λα αγαθά, και λύνει έτσι ένα σημαντικό πρόβλημα που θα δυσχέραινε την υλοποίηση των πολεμικών του στόχων, β. αφαιρεί από τους Αθηναίους έναν ακόμα σύμμαχο και ισχυροποιεί ακόμη περισσότερο τη θέση του στην περιοχή.

καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται: Η αρπαγή και η λεηλασία ήταν οι βασικοί τρόποι με τους οποίους τα εκστρατευτικά σώματα στην αρχαιότητα εξασφάλιζαν τη συντήρησή τους, καθώς δεν είχαν τότε «σώμα εφοδιασμού». Ένας άλλος τρόπος ήταν να αγοράζει κάθε στρατιώτης τα τρόφιμά του από την τοπική αγορά, τακτική που εφάρμοζαν οι Αθηναίοι στη βόρεια ακτή του Ελλησπόντου. Ο τρόπος επισιτισμού των αντιπάλων ήταν πάντως καθοριστικός για τις εξελίξεις.

Ο Ξενοφώντας ως αφηγητής (στοιχεία τεχνικής)

Ο Ξενοφώντας παρουσιάζει στο κείμενο τις ενέργειες των Αθηναίων και των Σπαρτιατών στα παράλια της Ιωνίας πριν από την τελική τους αναμέτρηση στους Αιγός ποταμούς. Η αφήγησή του χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερη ζωντάνια και ακρίβεια, καθώς επιδιώκει να αποκτήσει ο αναγνώστης σαφή αντίληψη του χώρου στον οποίο κινούνται οι δύο αντίπαλοι και των στόχων που θέλουν να υλοποιήσουν, αλλά και να κατανοήσει ποιοι παράγοντες καθόρισαν την ήττα της Αθήνας και την οριστική επικράτηση της Σπάρτης.

Η ζωντάνια στην αφήγηση επιτυγχάνεται κυρίως με τους εξής τρόπους:

α. **Εκτεταμένη χρήση των προθέσεων:** Στο κείμενο κυριαρχούν οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί (π.χ. *ἐκ τῆς Σάμου, ἐπὶ τὴν Χίον κ.ά.*) και τα σύνθετα με προθέσεις ρήματα (π.χ. *ἐπέπλεον, προσείλοντο, ἐκπλεῖ κ.ά.*) που δηλώνουν κυρίως τόπο (κίνηση από τόπο, κίνηση σε τόπο, εχθρική κατεύθυνση) και σκοπό και διασαφηνίζουν τα πλαίσια δράσης των αντιπάλων και τις προθέσεις τους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της χρήσης εμπρόθετων προσδιορισμών αποτελεί η πρόταση *Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου ... καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκνίας αὐτῶν πόλεις:* μέσα σε τρεις μόλις γραμμές οι κινήσεις του Λύσανδρου προσδιορίζονται ως προς την αφετηρία (*ἐκ τῆς Ῥόδου*), την πορεία (*παρὰ τὴν Ἰωνίαν*), την κατεύθυνση (*πρὸς τὸν Ἐλλήσποντον*) και τους σκοπούς (*πρὸς τὸν ἔκπλεον – ἐπὶ τὰς ἀφεστηκνίας αὐτῶν πόλεις*).

β. **Χρήση των συνδέσμων δὲ – καί:** Κάθε πρόταση συνδέεται με την προηγούμενή της με τον σύνδεσμο δὲ που έχει μεταδατική και όχι αντιθετική χρήση και παρουσιάζει κάθε φορά ένα νέο δῆμα στη συνέχεια του λόγου. Επίσης το πολυσύν-

δετο σχήμα με τη χρήση του συνδέσμου και κάνει πιο ζωντανή την αφήγηση τονίζοντας με έμφαση τα λεγόμενα (π.χ. *Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ... καὶ ἐπὶ τὴν Χίον ... ἐπέπλεον καὶ παρεσκευάζοντο, καὶ στρατηγούς ... προσείλοντο – καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρης*).

- γ. **Εναλλαγή του χρόνου των ρημάτων:** Αρχικά οι κινήσεις των αντιπάλων δίνονται σε παρατατικό (π.χ. *ἔπλεον, παρεσκευάζοντο*), για να τονιστεί ξανά η διάρκεια και το εύρος τους, ενώ η κατάληψη της Λαμψάκου δίνεται σε ιστορικό ενεστώτα και αόριστο (π.χ. *αἶροῦσι, διήρπασαν*), προκειμένου να αποδοθεί με ιδιαίτερη ζωντάνια το γεγονός.

Ιστορικός ενεστώτας: Χρησιμοποιείται στις διηγήσεις γεγονότων του παρελθόντος και σε επιγραφές και ισοδυναμεί με αόριστο. Όταν χρησιμοποιείται για να προσδώσει ζωνρότητα και παραστατικότητα παρουσιάζοντας τα γεγονότα του παρελθόντος ως διαδραματιζόμενα στο παρόν, ονομάζεται **δραματικός ενεστώτας**.

☞ Στην ενότητα αυτή αντιστοιχούν οι ερωτήσεις 2-5 της σελ. 58 του σχολικού βιβλίου. Για τις απαντήσεις τους, βλέπε σελ. 130-131.

Συμπληρωματικές ασκήσεις*

1. Ποιες κινήσεις κάνουν οι δύο αντίπαλοι λίγο πριν από την τελική τους σύγκρουση στους Αιγός ποταμούς;
2. Με ποιο σχέδιο ο Λύσανδρος εισπλέει στον Ελλήσποντο;
3. Για ποιους λόγους ο Λύσανδρος κυριεύει τη Λάμψακο;
4. Να μεταφερθούν τα παρακάτω ουσιαστικά του κειμένου στην ίδια πτώση στον άλλο αριθμό.

βασιλέως	→	.....	τάς πόλεις	→	.....
ναυμαχίαν	→	.....	τῇ πόλει	→	.....
στρατηγούς	→	.....	(κατὰ) κράτος	→	.....
τὸν ἔκπλουν	→	.....	οἱ στρατιῶται	→	.....

* Οι απαντήσεις στις Συμπληρωματικές ασκήσεις δίνονται στο τέλος του βιβλίου.

5. τοῖς ὑπάρχουσι, τὰς ἀφεστηκνίας, οὔσαν: Να αναγνωριστοῦν οἱ τύποι καὶ νὰ κλιθοῦν στο γένος καὶ τὸν ἀριθμὸ που βρίσκονται.

6. Να συμπληρωθεῖ ὁ παρακάτω πίνακας.

Ενικός αριθμός		
Ον.		
Γεν.	τῆς πλήρους χώρας	
Δοτ.		
Αιτ.		πάν σῶμα
Κλητ.		
Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	αἱ πλήρεις χῶραι	
Γεν.		πάντων σωμάτων
Δοτ.		
Αιτ.		
Κλητ.		

7. ἐκπλεῖ, ἀνήγοντο, διήρπασαν: Να γίνει χρονική αντικατάσταση στους τύπους.

Ενεστ.	Παρατ.	Μέλλῃ.	Αόρ.	Παρακ.	Υπερσ.

8. Στις παρακάτω προτάσεις του κειμένου νὰ θρεῖτε τὰ κατηγορούμενα καὶ νὰ προσδιορίσετε τὸ εἶδος τους καθὼς καὶ τὸν ὄρο στον ὁποῖο ἀναφέρονται.

- α. καὶ στρατηγοὺς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.
- β. Ἄνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι.
- γ. ἢ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν.

9. Να αντιστοιχίσετε τους εμπρόθετους προσδιορισμούς της στήλης Α με τη σωστή αναγνώρισή τους που δίνεται στη στήλη Β.

A

- α. ἐκ τῆς Σάμου •
- β. ἐπὶ τὴν Χίον •
- γ. πρὸς ναυμαχίαν •
- δ. πρὸς τὸν Ἑλλάσποντον •

B

- 1. εμπρόθ. προσδ. του σκοπού
- 2. εμπρόθ. προσδ. της κίνησης από τόπο
- 3. εμπρόθ. προσδ. της κίνησης σε τόπο
- 4. εμπρόθ. προσδ. της εχθρικής κατεύθυνσης

10. α. Να δώσετε την ερμηνεία των ρημάτων **ἐπιπλέω, ἐκπλέω, παραπλέω**.

β. Να βρείτε 5 ομόρριζες στη ν.ε. λέξεις του ρ. **πλέω**.

11. Να γράψετε τι σημαίνουν οι παρακάτω φράσεις.

κακῶς ποιῶ: .....

κατὰ κράτος: .....

ἐλεύθερα σώματα: .....

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ

Στην εξεταστέα ύλη της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας της Α' Λυκείου περιλαμβάνονται κείμενα από:

- α) Ξενοφώντα, *Ελληνικά*, Βιβλίο Β'
- β) Θουκυδίδου, *Ιστορίαι*, Βιβλίο Γ'.

Για την εξέταση του συγκεκριμένου μαθήματος δίνεται στους μαθητές σε φωτοαντίγραφο απόσπασμα κειμένου διδαγμένου από το πρωτότυπο, 12-20 στίχων, με νοηματική συνοχή.

Από την Τράπεζα Θεμάτων ζητείται από τους μαθητές:

- 1) Να μεταφράσουν στη Νέα Ελληνική Γλώσσα ένα τμήμα του οκτώ έως δέκα (8 - 10) στίχων (*Μονάδες 30*).
- 2) Να απαντήσουν σε μία (1) πραγματολογική ερώτηση που αναφέρεται στο γραμματειακό είδος του κειμένου, στον συγγραφέα ή στο έργο του (*Μονάδες 10*).
- 3) Να απαντήσουν επί του δοθέντος κειμένου σε μία (1) σημασιολογική, ετυμολογική ή λεξιλογική ερώτηση που αναφέρεται στην παραγωγή και τη σύνθεση λέξεων της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, σε ομόρριζες λέξεις, σε απλές ή σύνθετες, στη σύνδεση λέξεων της Αρχαίας και της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, στη διατήρηση ή στην αλλαγή της σημασίας τους, σε συνώνυμες και αντώνυμες λέξεις κ.λπ. Η ερώτηση αυτή μπορεί να αναλύεται σε δύο (2) ισοδύναμα βαθμολογικώς υποερωτήματα (*Μονάδες 10*).

Από τον διδάσκοντα ζητείται από τους μαθητές να απαντήσουν:

- 1) σε δύο (2) ερμηνευτικές ερωτήσεις που μπορεί ν' αναφέρονται σε ιδέες, σε αξίες, σε προβλήματα, στη στάση, στο ήθος ή στον χαρακτήρα των προσώπων, στο ιστορικό, κοινωνικό ή πολιτιστικό πλαίσιο της εποχής της συγγραφής του έργου, στη δομή του κειμένου, σε υφολογικά και αισθητικά θέματα (*Μονάδες 20*).
- 2) σε μία (1) ερώτηση γραμματικής (*Μονάδες 10*).
- 3) σε μία (1) ερώτηση συντακτικού (*Μονάδες 10*).
- 4) σε μία (1) ερμηνευτική ερώτηση επί του διδαγμένου από μετάφραση κειμένου που δίνεται στους μαθητές σε φωτοαντίγραφο (*Μονάδες 10*).

Παρακάτω μπορείτε να δείτε ενδεικτικά ένα θέμα όπως είναι αναρτημένο στην Τράπεζα Θεμάτων, δηλαδή ακριβώς στη μορφή με την οποία θα τεθεί στις εξετάσεις:

ΘΕΜΑ 1ο: Ξενοφώντας Ἑλληνικά, 2, 1, 16-19

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὁρμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἐφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγὸς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσεείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον. Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλον καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκνίας αὐτῶν πόλεις. Ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι· ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν. Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀθύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὖσαν Ἀθηναίων· καὶ οἱ Ἀθύδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρήσαν περὶ ἡγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος. Προσβαλόντες δὲ τὴ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὖσαν πλουσίαν καὶ οἶνον καὶ σίτον καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφήκε Λύσανδρος.

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το τμήμα: *Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου ... ἐπιτηδείων πλήρη.*
Μονάδες 30
2. Τι γνωρίζετε για την καταγωγή (γέννηση, οικογενειακό περιβάλλον), τη μόρφωση του Ξενοφόντα και τις πολιτικές συνθήκες της εποχής του;
Μονάδες 10
3. α) *ὁρμώμενοι, ἐπέπλεον, ναυμαχίαν, πλοίων, πόλεις:* Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.
Μονάδες 5

β) Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους του κειμένου ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
<i>αίροῦσι</i>	-ις	
<i>ἡγεῖτο</i>	-μῶν	
<i>ἐποίουν</i>	-τῆς	
<i>προσβαλόντες</i>	-ή	
<i>διήρπασαν</i>	-ή	

Μονάδες 5

1 Πραγματολογικές ερωτήσεις (Ερώτηση 2 της Τράπεζας Θεμάτων)

Οι παρακάτω **πραγματολογικές** ερωτήσεις αντιστοιχούν στις ερωτήσεις με αριθμό 2 στα Κριτήρια της Τράπεζας Θεμάτων. Παρατίθενται **όλες** οι πραγματολογικές ερωτήσεις της Τράπεζας Θεμάτων. Επειδή όμως κάθε ερώτηση επαναλαμβάνεται σε αρκετά κριτήρια, κρίθηκε σκόπιμο εδώ να γραφτεί μόνο μία φορά. Κάθε πραγματολογική ερώτηση βαθμολογείται με 10 μονάδες. Οι απαντήσεις όλων των πραγματολογικών ερωτήσεων δίνονται στη σελ. 543.

1.1 Τι γνωρίζετε για την καταγωγή (γέννηση, οικογενειακό περιβάλλον), τη μόρφωση του Ξενοφώντα και τις πολιτικές συνθήκες της εποχής του;

1.2 Ποιοι λόγοι οδήγησαν τον Ξενοφώντα στην εξορία;

1.3 Να κατατάξετε τα ακόλουθα βιογραφικά στοιχεία του Ξενοφώντα κατά χρονική σειρά:

α) Συμμετείχε ως μισθοφόρος στο στράτευμα του Κύρου κατά του αδελφού του Αρταξέρξη.

β) Μεγάλωσε σε εύπορη οικογένεια στο Δήμο Ερχιάς της Αττικής.

γ) Ακολούθησε το Σπαρτιάτη βασιλιά Αγησίλαο στη μάχη της Κορωνείας.

δ) Υπηρέτησε στο σώμα των ιππέων της πατρίδας του, της Αθήνας.

ε) Οδήγησε τους Έλληνες μισθοφόρους (τους Μυρίους) από τα δάθη της Ασίας στην πατρίδα τους.

1.4 Να εξηγήσετε γιατί οι Αθηναίοι εξόρισαν τον Ξενοφώντα από την πατρίδα του (394

π.Χ.) και γιατί, πολύ αργότερα (365 π.Χ.), ανακάλεσαν αυτή την απόφασή τους.

1.5 Να αναφέρετε τα *Ιστορικά* έργα του Ξενοφώντα και να δώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο δύο έργων αυτής της κατηγορίας.

1.6 Ο Ξενοφών είχε τη φιλοδοξία να συνεχίσει το έργο του Θουκυδίδη. Πόσο επιτυχημένη θεωρείται η προσπάθειά του;

1.7 Πώς αναδεικνύεται η πίστη του Ξενοφώντα σε υψηλές αξίες;

1.8 Πώς αξιολογήθηκε το έργο του Ξενοφώντα στην Αλεξανδρινή και στη Ρωμαϊκή εποχή;

1.9 Τι γνωρίζετε για τη συμμετοχή του Ξενοφώντα στην εκστρατεία του Κύρου;

1.10 Ποιες ήταν οι σχέσεις του Ξενοφώντα με την πόλη της Σπάρτης;

Οι παρακάτω **σημασιολογικές, ετυμολογικές και λεξιλογικές** ερωτήσεις αντιστοιχούν στις ερωτήσεις με αριθμό 3 στα Κριτήρια της Τράπεζας Θεμάτων. Εδώ παρατίθενται **όλες** οι ερωτήσεις της Τράπεζας Θεμάτων. Επειδή όμως μερικές ερωτήσεις επαναλαμβάνονται σε διάφορα κριτήρια, κρίθηκε σκόπιμο αυτές οι ερωτήσεις να γραφτούν μόνο μία φορά. Κάθε σημασιολογική, ετυμολογική και λεξιλογική ερώτηση βαθμολογείται με 5 μονάδες. Οι απαντήσεις όλων αυτών των ερωτήσεων δίνονται στη σελ. 547.

Ξενοφώντος Ἑλληνικά, 2, 1, 16-19 (βλ. σελ. 20 του βιβλίου)

2.1 **ὄρμώμενοι, ἐπέπλεον, ναυμαχίαν, πλοίων, πόλεις:** Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις.

2.2 Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται.

Ρηματικοί τύποι	Κατάληξη	Ομόρριζα ουσιαστικά
αίρουσι	-ις	
ἤγειτο	-μών	
ἐποίουν	-τής	
προσβαλόντες	-ή	
διήρπασαν	-ή	

2.3 **ποιητής, ποιήσις, ποίημα, παιδαγωγός, λογαχός:** Να κατατάξετε τις παραπάνω ετυμολογικά συγγενείς προς τα ρήματα **ἐποίουν** και **ἀνήγοντο** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει καθεμία.

Ενέργεια ή κατάσταση	Πρόσωπο που ενεργεί	Αποτέλεσμα ενέργειας

2.4 **βασιλεύς, ναυμαχία, στρατηγός, σύμμαχος, κράτος:** Να γράψετε ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις.

2.5 **αναγωγή, διασκευή, παρουσία, βλήμα, αρπακτικός:** Να συνδέσετε τις παραπάνω

λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

2.6 *ανάγομαι, πάρειμι, προσβάλλω, διαρπάζω, ἀφήμι:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις στα συνθετικά τους.

2.7 Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με τη σημασία της στη Β' στήλη. (Δύο στοιχεία της Β' στήλης περισσεύουν.)

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. προσαιρούμαι	α) αποστατώ
2. ἀφίσταμαι	β) πλέω κατά μήκος των ακτών
3. παραπλέω	γ) ανοίγομαι στην ανοιχτή θάλασσα
4. ανάγομαι	δ) εφόδια
5. ἐπιτήδεια	ε) εκλέγω επιπλέον
	στ) κάνω αγωγή
	ζ) υπομένω

2.8 Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με την αντώνυμή της στη Β' στήλη. (Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.)

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. ἐκπλέω	α) φίλιος
2. ἠγοῦμαι	β) πένης
3. πολέμιος	γ) κενός
4. πλούσιος	δ) εἰσπλέω
5. πλήρης	ε) ἔπομαι
	στ) πληρῶ
	ζ) πολὺς

2.9 Να σχηματίσετε από τις παρακάτω λέξεις παράγωγα επίθετα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται.

Λέξεις	Κατάληξη	Παράγωγο επίθετο
βασιλεὺς	-ειος	
ῥόδος	-ιος	
σύμμαχος	-ικὸς	
ἄλλος	-οῖος	
στρατηγὸς	-ικὸς	

2.10 Να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό και επίθετο (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις.

Λέξεις	Ουσιαστικά	Επίθετα
ἠγεῖτο		
ἐποίουν		
αἰροῦσι		
ἄφεστηκυίας		
πόλεις		

2.11 Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων της νέας ελληνικής γλώσσας με τύπους του ρ. *πλέω* (απλούς ή σύνθετους).

Οι Αθηναῖοι ..... εναντίον της Εφέσου, ενώ ο στόλος των Λακεδαιμονίων ..... από τη Ρόδο, ... τις ακτές της Ιωνίας, ... στον Ελλήσποντο και ..... στη Λάμψακο.

2.12 *ἀνήγοντο, ήγεϊτο, αίρουσι, κρότος, πλήρη:* Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις.

2.13 Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με τη συνώνυμή της στη Β' στήλη. (Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.)

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. έκπλέω	α) ἐφόδια
2. ήγοῦμαι	β) κυριεύω
3. ἐπιτήδεια	γ) ἐναντίος
4. αίρω	δ) ἀποπλέω
5. πολέμος	ε) ἄρχω
	στ) αίρω
	ζ) διηγούμαι

2.14 Να αντιστοιχίσετε τα ομόρριζα προς τις λέξεις *ὀρμώμενοι* και *ἐποίουν* (Α' στήλη) ουσιαστικά: *ποίημα, ὄρημα, ποιητής, ποιήσις, ὀρημητήριον* με την κατηγορία στην οποία ανήκουν (Β' στήλη.) (Μία κατηγορία περισσεύει.)

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. ποίημα	α) ενέργεια ή κατάσταση
2. ὄρημα	β) ὄργανο ή μέσο ενέργειας
3. ποιητής	γ) τόπος
4. ποιήσις	δ) ἀποτέλεσμα ενέργειας
5. ὀρημητήριον	ε) πρόσωπο που ενεργεί

2.15 Να συνδέσετε τις λέξεις της Α' στήλης με τη λέξη της Β' στήλης με την οποία έχουν ετυμολογική συγγένεια. (Δύο λέξεις της Α' στήλης περισσεύουν.)

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. ορμόνη	
2. χειραφέτηση	α) ὀρμώμενοι
3. ἀφέλεια	
4. αφορμή	
5. αφετηρία	β) ἀφήκε
6. ορμητικός	
7. ορμίσκος	

2.16 Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με τη σημασία της στη Β' στήλη. (Δύο στοιχεία της Β' στήλης περισσεύουν.)

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. ἐκπλέω	α) φτάνω με πλοίο στο λιμάνι
2. προσαιρούμαι	β) ετοιμάζομαι
3. παρασκευάζομαι	γ) προσεταιρίζομαι
4. ὀρμῶμαι	δ) εξορμώ από
5. ἀνάγομαι	ε) φεύγω με το πλοίο
	στ) ἐκλέγω επιπλέον
	ζ) βγαίνω στην ανοιχτή θάλασσα

2.17 *ἐπιπλέω, παρασκευάζομαι, στρατηγός, προσαιρούμαι, ἀφίσταμαι:* Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις στα συνθετικά τους.